

Марина А. С., канд. екон. наук, доцент;
Мацкевич В. О., магістрант,
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Красноармійськ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В АУДИТІ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах глобалізації та відкритості ринків перед провідними компаніями стоять завдання забезпечення міцних позицій в економіці. Досягнення цієї мети, суттєво залежить від рівня конкурентоспроможності компаній, який визначається не тільки ефективним використанням фінансових активів підприємства, а й якістю управління нефінансовими ризиками. Одним з інструментів підвищення якості планування, управління та оцінки діяльності компанії є звітність у сфері сталого розвитку, яка базується на додержанні триєдиної концепції сталого розвитку (єдності екологічного, соціального та економічного аспектів діяльності). Звітність суб'єктів господарювання, яка базується на засадах сталого розвитку має своїх зацікавлених користувачів, які вимагають максимально достовірну та об'єктивну інформацію, її незалежне оцінювання та підтвердження.

На сучасному етапі аудит звітності з урахуванням концепції сталого розвитку недостатньо розвинений, не стандартизований і не контролюється на законодавчому рівні, а, як наслідок, користувачі цих звітів не мають очікуваного замовником аудиту рівня довіри, а замовники недостатньо вмотивовані щодо проведення перевірки. Якість складання звітності відбивається на фінансових та нефінансових показниках діяльності суб'єктів господарювання. Специфіка становлення інтегрованого обліку та звітності відображена в роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників, зокрема: М. Фоміна, К. Сорокина, О. Солов'єва, М. Вахрушина, М. Деркач, О. Раєвневої, Л. Корнійчука, В. Плотникова та інших. Не применшуючи їх наукового внеску в облікову теорію та практику формування і аудиту звітності з додержанням вимог концепції сталого розвитку, слід за-

значити що ряд суттєвих аспектів формування нефінансової звітності та впровадження актуальних напрямків проведення її аудиту залишилось за межами уваги багатьох з них.

Традиційна система фінансової звітності не повністю відповідає вимогам та очікуванням сучасності, бо містить інформацію лише фінансові показники, інтегрована звітність надає значно більше інформації про вплив компанії на суспільство, економіку та навколишнє середовище, надаючи характеристику діяльності компанії у відповідному суспільному контексті. Згідно з даними офіційного сайту Integrated Reporting [1], понад 100 світових компаній, в числі яких Coca-Cola, Microsoft, Unilever, Hyundai і Nokia, віддають перевагу інтегрованої звітності. Мотиви цих корпорацій досить ясні, таким способом вони можуть поділитися з акціонерами і вкладниками не тільки фінансовими показниками, але і нефінансовою інформацією щодо перспектив бізнесу в майбутньому (табл.1).

Таблиця 1

Провідні компанії, які готують звітність в області сталого розвитку

Компанії	Види звіту	Стандарти підготовки звітності				
		GRI	ISAE3000	AA1000AS	ISO 26000	Пілотна програма з інтегрованої звітності
«Ford»	Sustainability Report	+	-	-	-	-
Deutsche Börse Group	Corporate report	+	-	-	-	+
«Microsoft»	Citizenship Report	+	-	-	-	-
AngloGold Ashanti	Integrated report	+	-	-	-	-
«Nokia»	Sustainability Report	+	+	-	-	-
ДТЭК	Інтегрований звіт	+	-	-	-	-
РАО «ЕЭС России»	Отчет об устойчивом развитии	+	+	+	-	-
ПАО«Газпром»	Отчет об устойчивом развитии	+	-	-	+	-
ООО«Астеліт»	Соціальний звіт	-	-	+	-	-
«Воля»	Нефінансовий звіт	-	-	+	-	-

Компанія або організація, що починає процес звітності, абсолютно вільна у виборі формату звіту, та ґрунтується виключно на внутрішніх можливостях формування та надання інформації, а також на творчій концепції, яку вона збирається використовувати при підготовці документа. Від того наскільки інформація в звітності буде зрозумілою і доступною, багато в чому залежить подальший розвиток компанії.

Недосконалість облікової системи щодо відображення нефінансових показників призводить до змішування видів та категорій звітності. В сучасній обліковій практиці на національному та міжнародному рівнях застосовують категорії: інтегрована звітність; звіт про вплив компанії на навколишнє середовище, здоров'я та безпеку; звіт про прогрес; корпоративна соціальна звітність; етична звітність; нефінансова звітність; екологічна звітність; звіт зі сталого розвитку; соціальна бухгалтерська звітність та ін. Та існує ряд систем у підготовці нефінансо-

вої звітності, серед них: система, заснована на Глобальному договорі ООН, система GRI, система IR. Глобального договору ООН дотримуються більш ніж 8000 компаній у 140 країнах світу, включаючи 190 українських компаній. Прихильниками системи GRI є приблизно 600 організацій у 60 країнах, стандартів IR дотримується понад 100 міжнародних корпорацій.

Вітчизняні науковці найчастіше оперують терміном нефінансова звітність, маючи на увазі всю звітність що не є фінансовою. Однак на практиці нефінансова звітність має певні ознаки та відрізняється від інших видів звітності. Підготувати інтегрований звіт може будь-яка компанія незалежно від її галузевої приналежності, масштабу, форми власності та інших факторів. Однак успіх і ефективність цього процесу безпосередньо залежать від наявності у організації зрілої системи підготовки нефінансової звітності.

Надійність даних нефінансового звіту забезпечується за рахунок таких механізмів, як широке залучення зацікавлених осіб і проведення незалежною зовнішньою перевіркою інформації. Складання нефінансової звітності здійснюється за міжнародними стандартами : Глобальний договір ООН , ISAE3000, AA1000AS, Керівництво Global Reporting Initiative, Пілотна програма Міжнародної ради з інтегрованої звітності, ISO 26000, Керівництво з соціальної відповідальності (табл.2).

Саме тому більшість компаній звертаються з цим питанням до зовнішніх аудиторів корпоративної соціальної відповідальності або мають власну внутрішню службу аудиту. Досвід країн з розвинутою ринковою економікою свідчить про достатньо інтенсивний процес розвитку нефінансового аудиту, який характеризується: інтенсивним зростанням кількості підприємств, організацій, різних країн і регіонів, які вдаються до послуг нефінансового аудиту; формуванням правової бази нефінансового аудиту як на національному, так і на міжнародному рівнях; розробці міжнародних і галузевих стандартів соціальної відповідальності; наявності ринку нефінансового аудиту з доволі стійкими групами аудиторських агентств і клієнтами, попитом і пропозицією на ці послуги; формуванням особливого наукового напрямку, що має свій предмет вивчення і методик; виділення нефінансового аудиту у самостійну професію, навчання в цьому напрямі проводиться в багатьох країнах; відбувається організаційна інституалізація системи нефінансового аудиту: формуються асоціації практиків, дослідників, функціонують агентства нефінансового аудиту, у багатьох країнах створені інститути не фінансового аудиту (так вже більше десяти років функціонує Міжнародний інститут соціального аудиту у Франції [2]).

Відповідно до міжнародних стандартів, інформація у звітності повинна бути Поряд з цим, в Україні аудит нефінансової звітності не розвинений, що означає недостатню достовірність викладеної у звітності інформації. Відсутні стандарти та нормативи, які б чітко регламентували механізми та методи аудиту інтегрованих показників, недостатньо відпрацьовані механізми здійснення аудиту нефінансової звітності. Саме тому питанням формування та удосконалення методології аудиту нефінансових показників як ефективною складовою системи соціальної відповідальності бізнесу слід приділяти більше уваги, починаючи з законодавчої бази здійснення цієї діяльності.

Стандарти інтегрованої звітності

Стандарт	Розробник	Характеристика стандарту
Глобальний договір ООН (ГДООН)	Організація Об'єднаних Націй	Заснований на 10 принципах Загальної Декларації прав людини, Декларації з навколишнього середовища і розвитку, Декларації Міжнародної організації праці про принципи і права в сфері праці, Конвенції ООН про боротьбу проти корупції, в стратегії побудови стійкого бізнесу. Приєднання до цього договору також передбачає добровільне регулярне інформування про прогрес реалізованих ініціатив в цих напрямках. Глобального договору ООН дотримуються 8000 компаній в 140 країнах світу, включаючи 190 українських компаній.
ISAE3000	International Federation of Accountants	Найбільш часто застосовується аудиторами в якості основи для перевірки нефінансових звітів. Стандарт має рівні запевнення і включає рекомендації (не керівництво) по складанню висновку про оцінку незалежного звіту третьою стороною. 50% незалежних перевірок нефінансових звітів непрофесійними аудиторами виконано за цим стандартом
AA1000AS	Accountability Institute	Спеціалізований стандарт, створений спеціально для запевнення якості підготовлюваних компанією звітів у сфері сталого розвитку, а також існуючих в компанії систем і процесів, які забезпечують ефективність її роботи. 20% нефінансових звітів 90 провідних компаній світу відповідають стандарту AA1000AS (за результатами незалежної оцінки), в 11% звітах компанії посиляються на даний стандарт, але у висновку про незалежну оцінку відповідність стандарту не вказано
Керівництво GRI	Global Reporting Initiative	Найбільш поширений у світі де-факто стандарт формування нефінансової звітності. Керівництво GRI має на увазі три рівні застосування - А, В або С - залежно від обсягу розкриваються показників, а також дає їм можливість додавати «плюс» до кожного рівня застосування, якщо вони забезпечили проведення незалежної перевірки звітності
Пілотна програма	Міжнародна рада з інтегрованої звітності	Спрямована на тестування принципів, змісту та практичного застосування інтегрованої звітності та розробку Міжнародного Стандарту інтегрованої звітності
ISO 26000 Керівництво з соціальної відповідальності	Міжнародна організація по стандартизації (ISO)	Забезпечує керівництво по застосуванню ключових принципів соціальної відповідальності, необхідну інформацію з питань і проблем в даній області, а також рішення щодо впровадження культури соціальної відповідальності на підприємствах відповідно до їх стратегією, системами, практикою і процесами

Список використаних джерел

1. Integrated Reporting [Electronical source] / International Integrated Reporting Council. – Retrieved from : <http://integratedreporting.org>. – 16.04.2016.
2. Мехеда Н. Г. Планування соціальної безпеки на підприємстві [Електронний ресурс] / Н. Г. Мехеда, А. Маджула. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=39869> – 18.04.2016.